

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 15/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 7 ja 8 §:n sekä verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 15 päivänä kesäkuuta 2009 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 7 ja 8 §:n sekä verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta (HE 95/2009 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta lausunnon (TyVL 13/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Harri Sivula, sisäasiainministeriö
- erityisasiantuntija Leena Vettenranta, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Sari Siegberg, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Jarmo Tiukkanen, Maahanmuuttovirasto
- ylitarkastaja Helena Hynynen, Verohallitus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Verohallitus
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Suomen Yrittäjät ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia muutettavaksi niin, että maahanmuuttoviranomaiset voisivat saada Verohallinnolta ja tallentaa ulkomaalaisrekisteriin ulkomaalaisen työntekijän työnantajan verotustietoja. Näitä tietoja tarvitaan sen arvioimiseksi, voiko työnantaja selvittää velvoitteistaan maahantulijaa kohtaan. Tietojen avulla voidaan myös pienentää riskiä siitä, että huonosti oikeuksiaan ja olosuhteita tunteva Suomeen töihin tuleva ulko-

maalainen päätyisi harmaan talouden alueella toimivan työnantajan palvelukseen.

Verotusmenettelystä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että Verohallinto voisi saada suoraan maahanmuuttoviranomaiselta tietoja ulkomaalaisen oleskelusta, työnantajasta ja palvelussuhteesta.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan ensi tilassa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esitys on osa laajempaa kokonaisuutta. Sillä toteutetaan valtioneuvoston talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä vuosina 2006—2009 koskevan periaatepäätöksen pohjalta tehdyn 29-kohtaisen luettelon kaksi sisäasiainministeriölle vastuutettua toimenpidettä. Esityksen tarkoituksena on tehostaa oleskelulupahakemusten yhteydessä suoritettavaa ennakoivalvontaa, kehittää viranomaisten välistä yhteistyötä ja poistaa tiedonvaihdon esteitä. Sillä luodaan viranomaisten keinovalikoimaan uusi työkalu, jonka avulla kavennetaan harmaan talouden ja talousrikollisuuden toimijoiden mahdollisuutta käyttää hyväkseen ulkomaalaisia työntekijöitä.

Hallintovaliokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossaan (TyVL 13/2009 vp) esittämään näkemykseen siitä, että työntekijän oikeuksien turvaamiseksi, yritysten kilpailuneutraliteetin ylläpitämiseksi ja yhteiskunnan intressien varmistamiseksi on tärkeää pystyä valvomaan, ettei ulkomaista työvoimaa ohjautu velvoitteitaan tahallisesti laiminlyövien työnantajien palvelukseen. Velvoitteiden laiminlyönnillä ja työvoimakustannusten polkemisella hankitaan perusteetonta kilpailuetua ja vääristetään yritysten välistä tervettä kilpailua.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Työnantajan valvonta

Voimassa olevassa ulkomaalaisrekisteristä annetussa laissa (1270/1997) ei ole säännöstä, joka antaisi mahdollisuuden saada veroviranomaiselta tietoja työnantajista, jotka ulkomaalaisia työntekijöitä työllistävät. Nyt annetun hallituk-

sen esityksen keskeinen tarkoitus onkin mahdollistaa juuri ulkomaalaisia työntekijöitä palkkaavien työnantajien valvonta. Nykyisinkin lupaviranomaisella on oikeus saada veroviranomaiselta verotustietoja verovelvollisesta itsestään, mutta mahdollisuutta saada tietoja työnantajasta ei ole. Näin ollen myöskään työnantajan edellytykset selviytyä työnantajavelvoitteistaan eivät ole tähän mennessä olleet harkinnan kohteena.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 8 §:n mukaan rekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada verohallinnolta tietoja muun muassa ulkomaalaisen oleskelulupaan liittyvää "valvontaa varten ulkomaalaisen ilmoittaman työnantajan veronmaksuvelvollisuuden täyttämisestä ja verojen maksuun liittyvästä maksujärjestelystä".

Hallintovaliokunta pitää pykäläehdotusta liian laaja-alaisena, kun sen tarkoituksena on hallituksen esityksen perustelujen mukaan kuitenkin ollut ainoastaan sen selvittäminen, onko työnantaja hoitanut veroihin ja maksuihin liittyvät työnantajavelvoitteensa. Valiokunta ei siten kannata myöskään työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa tehtyä ehdotusta siitä, että ulkomaalaisrekisterin pitäjän tietojensaantioikeuden pitäisi olla työnantajaa koskevien tietojen osalta vielä nyt ehdotettuaakin väljempi.

Ulkomaalaisen ilmoittaman työnantajan veronmaksuvelvollisuuden täyttämisen ja verojen maksuun liittyvien maksujärjestelyjen seuranta siinä muodossa, kuin sitä 1. lakiehdotuksen 8 §:ssä ehdotetaan, tarkoittaisi työnantajan valvonnan lisääntymistä suhteessa nykyiseen lainsäädäntöön ja valvonnan tarkoituksen muuttumista tavalla, joka edellyttäisi ulkomaalaisrekisterilain 2 §:ään sisältyvän rekisterin käyttötarkoituksen täydentämistä niin, että siitä ilmenisi rekisterin käyttö myös työnantajan valvontaan. Jotta uusia tietoja voidaan katsoa tarvittavan ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettua "ulkomaalaisen työntekoa koskevien asioiden käsittelyä, päätöksentekoa ja valvontaa varten", valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen

8 §:ään nykyistä tarkkarajaisempaa sanamuotoa ja valvonta-sanana korvaamista harkinta-sanalla.

Verohallinnolta saataviksi ehdotettujen tietojen käytön on valiokunnan näkemyksen mukaan rajoitettava oleskelulupahakemusten käsittelyyn ja lupien valvontaan. Tämä tarkoittaa sitä, että maahanmuuttoviranomainen voi käyttää verottajalta saatuja tietoja vain harkitessaan, voidaanko oleskelulupa myöntää hakemuksessa esitetyn työnantajan palveluksessa työskentelyyn, voidaanko jo myönnetyn luvan voimassaoloa jatkaa tai pitääkö voimassa oleva lupa peruuttaa.

Valiokunta yhtyy työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan toteamukseen siitä, että hallituksen esityksestä ei ilmene, miten vakava laiminlyönti johtaa oleskeluluvan epäämiseen ja kuinka pitkäksi ajaksi yksittäinen laiminlyönti estää oleskeluluvan myöntämisen. Onkin siksi syytä korostaa, että yksittäisen verovelvoitteen myöhässä maksaminen tai verottajan kanssa maksujärjestelyistä tehty sopimus ei vielä yksistään tarkoita, että työnantaja toimisi harmaan talouden alueella. Nykyisen kaltaisessa taloudellisessa tilanteessa verojen maksuun liittyviä ongelmia on myös rehellisesti toimivilla yrityksillä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta

8 §. *Ulkopuoliset tietolähteet.* Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin 9 kohdan sanonta "valvontaa varten" korvataan aiotun käyttötarkoituksen paremmin ilmaisevalla sanonnalla "harkintaa varten". Liian laaja-alaiseksi katsottava ilmaisu "työnantajan veronmaksuvelvollisuuden täyttämistä ja" ehdotetaan korvattavaksi tarkkarajaisemmalla ilmauksella "työnantajan työnantajasuorituksista ja niiden ilmoittamisesta sekä".

Ulkomaalaisrekisteristä annetun lain käyttötarkoituksen sisältävää 2 §:ää ei mainittujen tarkennusten jälkeen ole tarpeen laajentaa nykyisestä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 8 § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

8 §

Ulkopuoliset tietolähteet

Rekisterinpitäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada ulkomaalaisrekisteriä varten sille laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämättömiä tietoja seuraavasti:

9) Verohallinnolta verovelvollisen tuloja ja varallisuutta koskevia tietoja sekä muita verotustietoja Suomen kansalaisuuden saamisen tai siitä vapautumisen edellytysten sekä oleskeluluvan toimeentuloedellytyksen selvittämiseksi sekä ulkomaalaisen oleskeluluvan harkintaa varten tietoja ulkomaalaisen ilmoittaman työnantajan työnantajasuorituksista ja niiden ilmoittamisesta sekä verojen maksuun liittyvästä maksujärjestelystä;

HaVM 15/2009 vp — HE 95/2009 vp

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Tapani Tölli /kesk	Timo V. Korhonen /kesk
vpj.	Tapani Mäkinen /kok	Valto Koski /sd
jäs.	Juha Hakola /kok	Outi Mäkelä /kok
	Lasse Hautala /kesk	Petri Pihlajaniemi /kok
	Rakel Hiltunen /sd	Raimo Piirainen /sd
	Heli Järvinen /vihr	vjäs. Veijo Puhjo /vas
	Pietari Jääskeläinen /ps	Satu Taiveaho /sd.
	Oiva Kaltiokumpu /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Sivonen.